

Заключение

Всички тези елементи, взети заедно, създадоха към края на 70-те години едно съзнание и едно движение, застинали в ембрионално състояние повече от три десетилетия. Повъзрастните нарушиха дългото си мълчание и заговориха публично за неща, които от края на Втората световна война до този момент само са били прошепвани в присъствието на близки членове на семейството. Един възрастен синто, цялото семейство на когото е умъртвено в Аушвиц, а жена му е стерилизирана от д-р Менгеле - нейното семейство също е загинало - всяка година ходи на поклонение в Аушвиц, понякога дори два пъти. Когато била запитана защо правят това, жена му отговорила просто: "Защото цялото ми семейство е там. Отивам да се моля." През последните две години съпругът ѝ е чел лекции в клубове, училища и църкви.

Така в здрача на ХХ в. едно ново поколение немци и цигани се събират, за да се преборят с все още "неовладяното" си минало, като се опитват да осигурят спомена за забравените жертви на Холокоста и живот на пълноправни граждани на Федералната република за техните деца.

Послеслов (1995)

През 1981 г., когато беше написана тази статия, никой не би се осмелил да предскаже бурните промени, които щяха да погълнат Централна и Източна Европа в края на десетилетието. Падането на комунистическите правителства страна по страна, рухването на Берлинската стена и обединението на двете Германия произведе дълбоко въздействие върху ромите и синтите в целия регион.

Въпреки че имаше краткотрайна еуфория в страни като Чехословакия - където новите организации и старите надежди на циганите получиха подкрепа на най-високо равнище -